

Na temelju članka 17. stavak 2. i članka 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 144. sjednici održanoj 24. veljače 2011. godine, donijelo je

PRAVILNIK

O ČAJU, BILJNOM ČAJU, VOĆNOM ČAJU I INSTANT-ČAJU

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Članak 1. (Predmet)

- (1) Pravilnikom o čaju, biljnom čaju, voćnom čaju i instant-čaju (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju se minimalni uvjeti kakvoće kao i drugi zahtjevi za čaj, biljni čaj, voćni čaj i instant-čaj, koji moraju biti ispunjeni u proizvodnji i prometu te im odgovarati čajevi na tržištu.
- (2) Odredbe ovoga pravilnika ne primjenjuju se na medicinske čajeve.

Članak 2. (Definicije)

Za potrebe ovoga pravilnika koriste se sljedeće definicije:

- a) čaj - lisni pupoljci i mladi izdanci varijeteta biljne vrste *Camellia sinensis* L. (sinonim *Thea sinensis* L), porodica *Theaceae*, tretirani odgovarajućim postupcima (maceracija, aeracija, sušenje), od kojih se na uobičajeni način može pripremiti napitak;
- b) bijeli čaj - minimalno obrađen, nefermentirani čaj od mladih listova čajevca;
- c) zeleni čaj - nefermentirani čaj;
- d) oolong čaj - crveni čaj, polufermentirani čaj;
- e) crni čaj - fermentirani čaj (treći stupanj prerade, kada se sokovi iz osušenog lista oksidacijom kemijski promijene i razviju aromu crnoga čaja);
- f) lomljeni čaj - od dijelova potpuno razvijenog lista grma čaja;
- g) mješavina čaja - mješavina crnog, zelenog i oolong čaja;
- h) aromatizirani čaj - čaj kojem su dodane odgovarajuće arome;
- i) dekofeinizirani čaj - čaj kod kojega je odgovarajućim tehnološkim postupcima obvljena ekstrakcija kofeina;
- j) kofein - alkaloid koji se nalazi u listovima, sjemenkama i plodovima biljaka;
- k) biljni čaj - ujednačeno usitnjeni suhi ili rjeđe svježiji dio biljke (plod ili dijelovi ploda, sjeme, cvijet, dijelovi cvijeta, list, herba, stabljika, kora, korijen, rizom (izdanak), vriježa ili krtola) od kojih se na uobičajeni način može pripremiti napitak;
- l) mješavina biljnog čaja - homogena mješavina usitnjenih suhih ili rjeđe svježih dijelova dviju ili više biljaka;
- m) voćni čaj - mješavina biljnog čaja koja sadrži više od 50% usitnjenih suhih dijelova divljeg ili gajenog voća;
- n) instant-čaj - proizvod od ekstrakta čaja ili biljnog čaja, u krutom ili tekućem obliku, od kojega se napitak priprema izravnim otapanjem u toploj ili hladnoj vodi;

- o) tekući instant-čaj - tekući ekstrakt ili tinktura određenog dijela biljke, odnosno mješavina dva ili više tekuća ekstrakta ili tinkture različitih biljaka;
- p) instant-čaj u krutom obliku - suhi ekstrakt određenog dijela biljke, odnosno mješavina dva ili više suha ekstrakta različitih biljaka.

Članak 3.

(Proizvođačka specifikacija)

- (1) Za proizvode srodne proizvodima iz članka 1. stavka (1) Pravilnika, a za koje nisu propisani kakvoća i drugi zahtjevi, shodno se primjenjuju odredbe ovoga Pravilnika.
- (2) Za proizvode iz stavka (1) ovoga članka proizvođač je dužan prije početka proizvodnje donijeti proizvođačku specifikaciju.
- (3) Proizvođačka specifikacija mora sadržavati kratak opis tehnološkog postupka proizvodnje proizvoda, temeljne zahtjeve kakvoće, izvješće o provedenom ispitivanju zahtjeva kakvoće (zdravstvena ispravnost, senzorna, fizikalna i kemijska svojstva) kao i podatke iz deklaracije sukladno Pravilniku o općem deklariranju ili označavanju upakirane hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 87/08). O donesenim proizvođačkim specifikacijama proizvođač vodi evidenciju, koja mora sadržavati sljedeće podatke:
 - a) evidencijski broj specifikacije;
 - b) datum donošenja proizvođačke specifikacije;
 - c) datum početka proizvodnje prema proizvođačkoj specifikaciji;
 - d) datum obavljenog ispitivanja zahtjeva kakvoće utvrđenih u proizvođačkoj specifikaciji.

Članak 4.

(Stavljanje u promet)

- (1) Proizvodi se stavljaju u promet u originalnom pakiranju kojim se osigurava očuvanje kvalitete do trenutka otvaranja u roku uporabe i moraju na omotu, pakiranju, posudi ili naljepnici - etiketi imati deklaraciju koja je sukladna Pravilniku o općem deklariranju ili označavanju upakirane hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 87/08).
- (2) Proizvodi čija je kvaliteta propisana ovim Pravilnikom mogu se stavljati u promet na malo u rinfuzi u specijaliziranim prodavaonicama, pod uvjetom da se na prodajnom mjestu na posudi ili ambalaži iz koje se proizvod nudi potrošaču istakne odgovarajuća deklaracija proizvoda.
- (3) Proizvodi se moraju čuvati na suhom i hladnom mjestu, ne smiju biti izloženi sunčevoj svjetlosti, vlazi i velikoj promjeni temperature i ne smiju stajati blizu proizvoda čiji miris mogu apsorbirati.

Članak 6.

(Odstupanja neto količine)

- (1) Dopuštena odstupanja neto količine pojedinačno upakiranih proizvoda navedena su u toč. a), b) i c) ovoga članka (tablice 1., 2. i 3.).
 - a) Tablica 1.
Dopuštena odstupanja neto mase pojedinačno upakiranog proizvoda

Redni broj	Deklarirana neto masa	Dopušteno odstupanje od deklarirane neto mase
1.	do 3 g	15%
2.	od 3 do 50 g	7,5%
3.	preko 50 g	3%

- b) Tablica 2.

Dopuštena odstupanja deklariranog volumena pojedinačno upakiranog proizvoda

Redni broj	Deklarirani volumen	Dopušteno odstupanje od deklariranog volumena
1.	10 ml	10%
2.	od 10 do 50 ml	5%
3.	od 50 do 100 ml	3%

- c) Tablica 3.
Dopušteno odstupanje masenog udjela pojedinačnog sastojka u mješavini biljnog čaja s manje od deset sastojaka

Redni broj	Deklarirana količina sastojaka mješavine %	Dopušteno odstupanje
1.	do 5	40%
2.	od 5 do 10	35%
3.	od 10 do 50	25%
4.	preko 50	20%

- (2) Srednja vrijednost stvarnog odstupanja od deklarirane neto količine za uzorak od deset nasumce uzetih pojedinačnih pakiranja mora biti manja ili jednaka 40% od dopuštenog odstupanja za dane deklarirane neto količine navedene u tablicama 1., 2. i 3. u stavku (1) ovoga članka.

DIO DRUGI - POSEBNE ODREDBE

Članak 7.

(Definicija i vrste čaja)

- Pod nazivom čaj podrazumijevaju se lisni pupoljci i mladi izdanci varijeteta biljne vrste *Camellia sinensis* L. (sinonim *Thea sinensis* L), porodice *Theaceae*, obrađeni odgovarajućim postupcima (maceracija, aeracija, sušenje), od kojih se na uobičajeni način može pripremiti napitak.
- Prema načinu proizvodnje čaj se stavlja u promet kao:
 - bijeli čaj (minimalno obrađen, nefermentirani čaj od mladih listova čajevca);
 - zeleni čaj (nefermentirani čaj);
 - oolong čaj - crveni čaj (polufermentirani čaj);
 - crni čaj (fermentirani čaj).
- Ako se u proizvodnji koriste dijelovi potpuno razvijenog lista grma čaja, takav se čaj stavlja u promet pod nazivom lomljeni čaj.
- Čaj iz stavka (2) ovoga članka može biti označen navodom zemlje u kojoj je proizveden (npr. kineski, ruski, indijski, cejlonski, javanski i sl.) zajedno sa svojim uobičajenim trgovačkim (brand) imenom.

Članak 8.

(Uvjeti za stavljanje u promet)

Čaj koji se stavlja u promet mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- da ne sadrži pokvareno ili pljesnivo lišće, čajnu prašinu ili čajne otopke slijepljene ljepljivim tvarima ili formirane na drugi način;
- da ne sadrži strane primjese biljnoga podrijetla ili tvari drugog podrijetla, dodane radi povećanja mase;
- da prethodno nije ekstrahiran;
- da nema izmijenjen izgled;
- da sadrži najviše do 30% m/m peteljki i čajnih grančica, s tim što se pri određivanju količine peteljki i grančica ne uzimaju u obzir lisne žilice (s ostatkom ili bez ostatka lista);
- da sadrži najviše 1% dijelova drugih biljaka koje ne mogu biti identificirane vizualnim pregledom ili lupom;
- da sadrži najviše 15% nediferenciranih i sprasjenih dijelova (ispod 0,75 m/m);
- da sadrži najmanje 32% m/m vodenog ekstrakta;
- da sadrži od 4% do 8% m/m ukupnog pepela;
- da sadržaj pepela topljivog u vodi iznosi najmanje 45% m/m od ukupnoga pepela;
- da alkalitet pepela topljivog u vodi (računato kao KOH) iznosi od 1,0% do 3% m/m;
- da sadržaj pepela netopljivog u kiselini bude najviše 1% (m/m);
- da sadrži do 12% m/m vlage;
- da sadrži najmanje 1% (m/m) kofeina.

Članak 9.

(Mješavina čaja)

Mješavina čaja jest mješavina čajeva navedenih u članku 7. stavku (2) toč. a), b), c) i d) ovoga pravilnika.

Članak 10.

(Aromatizirani čaj)

- Pod nazivom aromatizirani čaj, uz isticanje podataka o vrsti čaja prema načinu proizvodnje (npr. aromatizirani crni čaj), stavlja se u promet čaj kojemu su dodane odgovarajuće arome.
- Prirodno aromatizirani čaj jest čaj kojemu se, radi dobivanja specifične arome, dodaju dijelovi drugih biljaka (npr. jasminov cvijet, narančina kora, cimet i slično).
- Aromatizirani čaj i prirodno aromatizirani čaj moraju ispunjavati zahtjeve propisane u članku 8. ovoga pravilnika.

Članak 11.

(Dekofeinizirani čaj)

- Pod nazivom dekofeinizirani čaj, uz isticanje podataka o vrsti čaja prema načinu proizvodnje (npr. dekofeinizirani crni čaj), stavlja se u promet čaj kod kojega je odgovarajućim tehnološkim postupcima obavljena ekstrakcija kofeina tako da gotovi proizvod ne može sadržavati više od 0,4% ovoga sastojka.
- Dekofeinizirani čaj mora ispunjavati zahtjeve kakvoće propisane u članku 8. ovoga pravilnika, osim zahtjeva iz točke n) istoga članka.

Članak 12.

(Stavljanje u promet prema kvaliteti)

Čaj, mješavina čaja, aromatizirani čaj, prirodno aromatizirani čaj i dekofeinizirani čaj se prema kvaliteti stavlja u promet kao:

- čaj I. kvalitete, koji ne smije sadržavati više od 15% m/m odvojenih peteljki i čajnih grančica;
- čaj II. kvalitete, koji ne smije sadržavati više od 30% m/m odvojenih peteljki i čajnih grančica.

Članak 13.

(Biljni čaj)

- Biljni čaj je ujednačeno usitnjeni suhi ili rjeđe svježi dio biljke (plod ili dijelovi ploda, sjeme, cvijet, dijelovi cvijeta, list, herba, stabljika, kora, korijen, rizom (izdanak), vriježa ili krtola) od kojih se na uobičajeni način može pripremiti čajni napitak.
- Biljni čaj stavlja se u promet pod nazivom "čaj od...", pri čemu se navodi ime biljke na službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, s jasno naznačenim dijelom biljke koji je upotrijebljen pri proizvodnji (npr. "čaj od cvijeta kamilice", "čaj od lista nane" i sl.).
- Deklaracija biljnog čaja može sadržavati i latinski naziv biljke, kao i zaštićeno ili trgovačko ime biljnog čaja.

Članak 14.

(Mješavina biljnog čaja)

Mješavina biljnog čaja je homogena mješavina usitnjenih suhih ili rjeđe svježih dijelova dviju ili više biljaka.

Članak 15.

(Voćni čaj)

Voćni čaj je mješavina biljnog čaja koja sadrži više od 50% usitnjenih suhih dijelova divljeg ili gajenog voća.

Članak 16.

(Dodaci biljnom čaju, mješavini biljnog čaja i voćnom čaju)

- Biljni čaj, mješavina biljnog čaja i voćni čaj mogu se aromatzirati dodatkom odgovarajućih aroma uz navođenje na deklaraciji.
- Biljni čaj, mješavina biljnog čaja i voćni čaj mogu biti pomiješani s čajem opisanim u članku 7. stavku (2) ovoga pravilnika, pri čemu se na deklaraciji mora naznačiti količina čaja u gramima na 100 grama proizvoda.

Članak 17.

(Uvjeti za stavljanje u promet)

- (1) Biljni čaj, mješavina biljnog čaja i voćni čaj moraju ispunjavati sljedeće uvjete:
 - a) po izgledu, mirisu i okusu moraju odgovarati deklariranoj sirovini;
 - b) mješavina biljnog čaja mora predstavljati jednočlanu mješavinu ravnomjerno raspoređenih sastojaka;
 - c) sadržavati najviše 15% sprasjenih dijelova (čestice manje od 0,75 mm);
 - d) sadržavati najviše do 10% drugih dijelova iste biljke koji nisu opisani kao biljna sirovina;
 - e) sadržavati najviše 1% dijelova drugih biljaka koji se ne deklariraju;
 - f) sadržavati najviše 14% vlage;
 - g) sadržavati najviše 10% ukupnog pepela.
- (2) Biljni čaj koji se pakira u podijeljena, jednodozna pakiranja (filter-vrećice) mora imati stupanj usitnjenosti 2 (od 0,75-2 mm).

Članak 18.

(Instant-čaj)

- (1) Instant-čaj je proizvod proizveden od ekstrakta čaja ili biljnog čaja, u krutom ili tekućem obliku, od kojega se napitak priprema izravnim otapanjem u toploj ili hladnoj vodi.
Instant-čaj u krutom obliku je suhi ekstrakt određenog dijela biljke, odnosno mješavina dva ili više suha ekstrakta različitih biljaka kojima se mogu dodati aditivi sukladno Pravilniku o uporabi prehrambenih aditiva, osim boja i sladila, u hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 83/08).
- (2) Tekući instant-čaj je tekući ekstrakt ili tinktura određenog dijela biljke, odnosno mješavina dva ili više tekuća ekstrakta ili tinkture različitih biljaka.
- (3) Instant-čaj u krutom obliku koji se stavlja u promet mora ispunjavati sljedeće zahtjeve:
 - a) da miris i okus odgovaraju sirovini od koje su proizvedeni;
 - b) da sadržaj vlage nije veći od 8% m/m;
 - c) da je topljivost u vodi najmanje 99%.
- (4) Tekući instant-čaj koji se stavlja u promet mora ispunjavati sljedeće zahtjeve:
 - a) da miris i okus odgovaraju sirovini od koje su proizvedeni;
 - b) da sadržaj etanola nije veći od 70% v/v;
 - c) da sadržaj metanola i 2-propanola nije veći od 0,05% v/v.
- (5) Za proizvodnju praškastog instant-čaja i tekućeg instant-čaja proizvođač je dužan prije početka proizvodnje donijeti proizvođačku specifikaciju.

Članak 19.

(Uzorkovanje i analiza)

- (1) Način uzimanja uzoraka, određivanje pepela, kofeina i sirove celuloze utvrđuju se sljedećim standardima:
 - a) BAS ISO 1839 - Čaj - Uzimanje uzoraka;
 - b) BAS ISO 1576 - Čaj - Određivanje pepela topljivog u vodi i pepela netopljivog u vodi;
 - c) BAS ISO 1578 - Čaj - Određivanje alkaliteta pepela topljivog u vodi;
 - d) BAS ISO 10727 - Čaj i instant-čaj u krutom obliku - Određivanje sadržaja kofeina - Postupak tekućinske kromatografije visokih performansi;
 - e) BAS ISO 5498 - Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi - Određivanje sadržaja sirove celuloze - Opća metoda.
- (2) Određivanje vlage, pepela, pepela netopljivog u kiselini, sulfatnog pepela, sadržaja etanola, sadržaja 2-propanola i metanola kao i ostala specifična ispitivanja utvrđuju se sukladno Ph. Jug. V.
- (3) Laboratoriji koji obavljaju analize iz st. (1) i (2) ovoga članka moraju biti ovlašteni sukladno Pravilniku o uvjetima koje moraju ispunjavati ovlašteni ispitni laboratoriji koji provode analize hrane i postupku ovlašćivanja laboratorija ("Službeni glasnik BiH", broj 37/09).

DIO TREĆI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 20.

(Službene kontrole i inspeksijski nadzor)

Službena kontrola i inspeksijski nadzor provode se sukladno važećim zakonskim propisima o službenoj kontroli i inspeksijskom nadzoru.

Članak 21.

(Prestanak važenja propisa)

Danom stupanja na snagu ovoga pravilnika prestaju važiti odredbe čl. 39.- 46. te odredbe koje se odnose na čaj (čaj i domaći čaj) Pravilnika o kvalitetu kave, čaja, začina, koncentrata za juhu, pekarskog kvasca, praška za pecivo, praška za puding, dijetetskih proizvoda i aditiva ("Službeni list SFRJ", br. 22/63, 13/78, 20/80, 41/80, 45/81, 52/86 i 33/89).

Članak 22.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 82/11
24. veljače 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Nikola Špirić, v. r.